



KLINË

PROJEKTI I PËRBASHKËT I BE/KE –

Përkrahja për Promovimin e Diversitetit Kulturor
Komponenta e Zhvillimit Ekonomik Lokal
Pilot veprimet



JP - EU/CoE Support to the Promotion of Cultural Diversity (PCDK)

Funded
by the European Union



Implemented
by the Council of Europe

HISTORIKU

Komponenta e Zhvillimit Ekonomik Lokal (ZhEL) i Projektit të përbashkët të Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës Përkrahje për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë* (PDKK) është frymëzuar dhe ndërlidhet ngushtë me Pilot Projektin për Zhvillim Lokal të Programit Rajonal (LDPP) të Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës për trashëgimi kulturore dhe natyrore në Evropën juglindore.

Përderisa Programi Rajonal ka fushëveprim më të gjerë në sferën e zhvillimit ekonomik, PDKK/ZhEL fokusohet në veçanti në njërin aspekt të programit rajonal: turizmi trashëgimor. Në këtë cilësi, PDKK/ZhEL synon që të krijojë kushtet për të ndihmuar kohezionin social dhe zhvillimin ekonomik përmes shfrytëzimit të potencialit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore për rajonin e Kosovës Perëndimore.

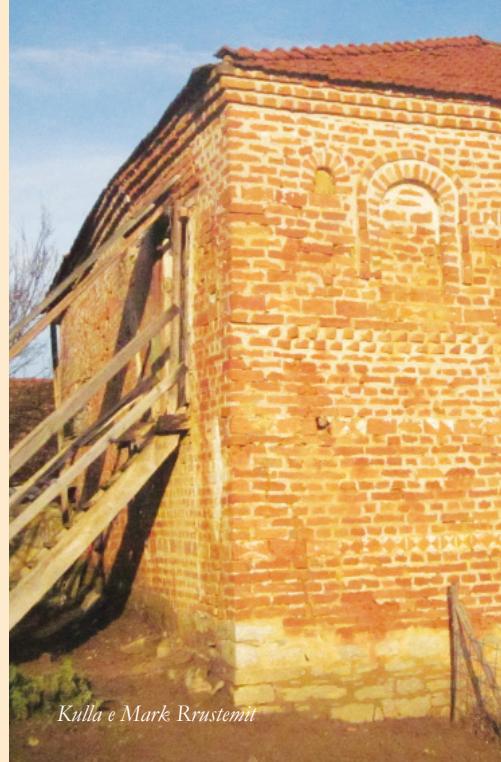
Duke punuar me gjashtë komunat e Kosovës Perëndimore (Pejë, Gjakovë, Klinë, Deçan, Junik dhe Istog), projekti PDKK nënvizon rëndësinë e mbrojtjes së trashëgimisë, mirëmbajtjes dhe menaxhimit

me qasje të integruar në procesin e zhvillimit ekonomik lokal. Ky pilot projekt vendos strukturën e pranueshme, metodologjinë dhe shembujt se si, po qe se menaxhohet me efikasitet, trashëgimia mund të bëhet pasuri me dobi të madhe për komunitetet lokale si pjesë e procesit të zhvillimit dinamik social dhe ekonomik.

Në përgatitjen e Planit Rajonal të Trashëgimisë, projekti PDKK njeh të gjitha lokalitetet dhe pasuritë e trashëgimisë në rajon, në bazë të informatave të siguruar nga autoritetet dhe institucionet qendrore dhe lokale. Megjithatë punon vetëm me ato pasuri trashëgimore që janë të qasshme dhe mund t'i prezantohen publikut të gjerë dhe vizitorëve për qëllime të turizmit trashëgimor.

Kjo fletushkë është përgatitur për akterët në komunën e Klinës për të shoqëruar planin rajonal të trashëgimisë dhe rekomandimet e tij, duke inkurajuar përfshirje aktive të komuniteteve dhe akterëve lokalë për zbatimin e veprimeve prioritare në komunë, në koordinim me pesë komunat tjera në rajon, si dhe me autoritetet qendrore.

*Ky shënim është pa paragjykim të qëndrimeve mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244 të KS të OKB-së dhe Opinionin e GJND-së për Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.



Kulla e Mark Rrustemir



Qendra e qytetit



Kanioni i Mirusbës dhe ujëvarat

OBJEKTIVAT

Aktivitetet për zhvillimin ekonomik lokal dhe pilot veprimet fokusohen në:

- Vlerësimin e kapacitetit të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit;
- Krijimin e një instrumenti për planifikimin strategjik për mbrojtje dhe revitalizim të trashëgimisë;
- Zhvillim të partneriteteve efektive në mes të akterëve të ndryshëm dhe inkurajimi i iniciativave publiko-private për trashëgimi;
- Krijimi i një zyreje rajonale për koordinim të bazuar në komunitet për menaxhimin e trashëgimisë.

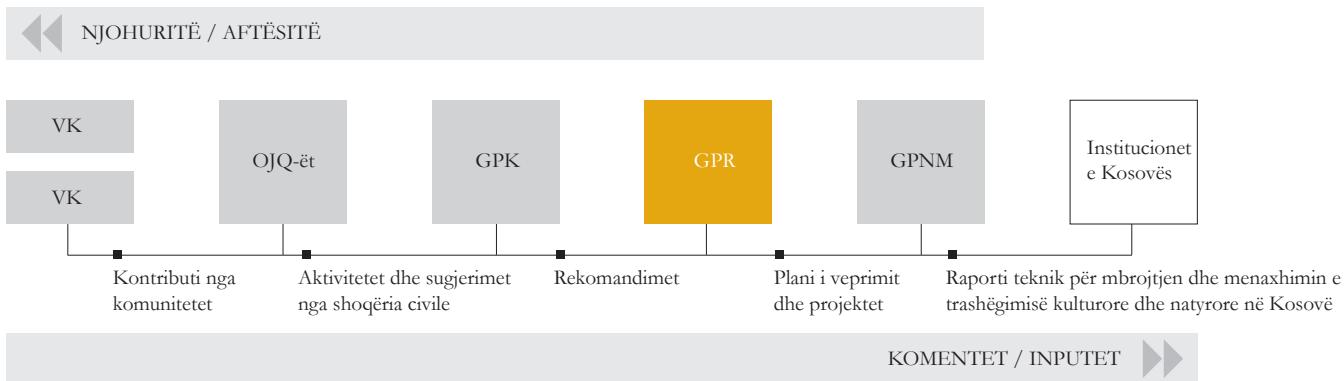
METODOLOGJIA

Plani i Trashëgimisë është proces dinamik që jep kontekstin strategjik për veprimet e komunitetit me burimet ekzistuese për të siguruar përfundimet më të mëdha ndaj komunitetit lokal në rajon. Ai synon që të ndihmojë veprimet e përbashkëta në identifikimin e prioritetëve për shpërndarjen e fondeve në dispozicion për konservimin dhe promovimin e trashëgimisë, në koordinim me qeverinë qendrore, komunat dhe palët tjera me interes.

Me qëllim të sigurimit të angazhimit aktiv të akterëve, projekti PDKK ka përshtatur metodologjinë dhe rrjedhën e punës, ku komunitetet në vazhdimësi japin kontributin dhe pikëpamjet e tyre në politikëbërje, përdërisa në nivelin e komunitetit inkurajohet transferimi i vazhdueshëm i njohurive dhe aftësive.



Kulla e Mark Rrustemit



KOMUNA E KLINËS



Komuna e Klinës shtrihet në pjesën veriperëndimore të Kosovës. Komuna përbëhet nga gjithsej 54 fshatra dhe qyteti i Klinës, i cili gjendet në pikën ku lumi Klina derdhet në pellgun e lumit Drini i Bardhë. Ajo ka popullsi prej rreth 55,000 banorëve. Komuniteti pakicë përbëhet nga serbët, romët, ashkalitë dhe egjiptianët (rreth 2.000).

Një nga destinacionet më atraktive turistike në komunën e Klinës është ujëvara e Mirushës, një zinxhir i ujëvarave në jug të maleve të Gremnikut, që formojnë 12 ujëvara të 13 liqeneve lumore brenda grykës 10 km. Kjo grykë është caktuar si park rajonal nacional. Ujëvarat, me pejsazhin e shkëmbinjve dhe të shpellave, japin një pamje të mrekullueshme. Njëra nga shpellat është e njohur për stalaktitet, stalagmitet dhe shtyllat e formave dhe madhësive të ndryshme. Kjo është shpella e Dushit që gjendet në afërsi të fshatit Sferkë.

Në mesin e lokacioneve të trashëgimisë kulturore në komunë është edhe kështjella e Mark Rrustem Jakajt në fshatin Ranoc. Ajo është e ndërtuar nga guri dhe tullat, me dekorime të pasura të fasadës që e dallojnë nga kullat tjera në rajon.

Profesioni tradicional i femrave në këtë rajon është prodhimi i veshjeve të endura në gjergjef dhe të dekoruara me ngjyra të ndryshme. Kjo është zeje që ende ekziston, dhe krijon potencial për një produkt atraktiv që është zhvilluar nga artizanet femra të komunës së Klinës.



Muzeu privat, Krushë e Vogël

PËRFSHIRJA E KOMUNËS SË KLINËS NË AKTIVITETET E ZHVILLIMIT EKO- NOMIK LOKAL

Në kontekst të projektit PDKK, janë kryer disa veprime me përfshirje aktive të akterëve lokal në komunën e Klinës.

- Hulumtimi i pasurisë së trashëgimisë kulturore dhe natyrore dhe kapaciteti i tyre për turizëm trashëgimor është kryer përmes anketave, intervistave dhe takimeve gjysmë të strukturuar me akterët, me pjesëmarrje të:

- Kompanisë për hulumtime UBO
- OJQ-së Zana
- Vullnetarëve të komunitetit
- Qendrës rajonale për trashëgimi kulturore në Gjakovë
- Komunës së Klinës

- Janë realizuar pilot veprimet në gjashtë komuna të Kosovës Perëndimore njëkohësisht. Këto pilot veprime përbëheshin nga tre komponentë që luajtën rol të rëndësishëm për angazhimin e komunitetit gjatë përgatitjes së Planit Rajonal për Trashëgimi.



Kanioni i Mirushës dhe ujëvarat

PILOT VEPRIMET

Aktiviteti	Akterët lokal
A. IDENTIFIKIMI I PASURISË SË TRASHËGIMISË NATYRORE DHE KULTURORE	
I. Mbledhja e të dhënave për pasurinë e zgjedhur të trashëgimisë kulturore dhe natyrore	
<i>Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë së paluajtshme kulturore</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Kulla e Mark Jakaj (fshati Ranoc, shekulli 19-20) • Shtëpi guri/muze privat (Krushevë e Vogël, 1905) 	<ul style="list-style-type: none"> - Qendra rajonale për trashëgimi kulturore në Gjakovë; - OJQ Zana - Ekipi i projektit të PDKK
<i>Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë kulturore jomateriale</i>	
Veshjet tradicionale të grave të “Rekës”	- OJQ Zana
<i>Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë natyrore</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Ujëvara e Mirushës • Shpella e Azem Bejtës (fshati Përçevë) • Shpella e Dushit (fshati Sferkë) 	<ul style="list-style-type: none"> - OJQ Zana - Valmira Gashi (MMPH)
II. Materialet promovuese	
<ul style="list-style-type: none"> • Dizajnimi i hartës së trashëgimisë së Klinës • Dizajnimi dhe prodhimi i tabelave informative për secilin nga pasuritë e përzgjedhura natyrore dhe kulturore • Katalogu i punimeve të dorës së grave 	OJQ “Zana” Klinë
B. PRAKTIKA E TRASHËGIMISË JOMATERIALE	
I. Identifikimi	
<ul style="list-style-type: none"> • Veshjet tradicionale të grave të “Rekës” 	- OJQ Zana
II. Trajnimi	
<ul style="list-style-type: none"> • Trajnimi në punime dore të grave (10 praktikante) 	Nga Angjelina Kryeziu - specialiste e artizanateve – punime dore
III. Organizimi i ngjarjeve rreth trashëgimisë kulturore jomateriale	
<ul style="list-style-type: none"> • Organizimi i Panairit tradicional për punime dore (26 nëntor 2011), i mbajtur në Klinë • Katalogu “i punimeve të dorës së grave” 	- OJQ Zana
C. NGJARJET E PËRBASHKËTA RAJONALE PËR TURIZMIN KULTUROR	
<ul style="list-style-type: none"> • Pjesëmarrja në Festivalin Rajonal Vjeshtor të mbajtur në Klinë (26 nëntor 2011). Komuna e Klinës është përfaqësuar me trajnuesit dhe të trajnuarit në punëdore të grave, prodhues lokal të ushqimeve tradicionale dhe interpretues tradicional. 	<ul style="list-style-type: none"> - OJQ Zana - Zejtarët, prodhuesit dhe interpretuesit e Klinës - Ekipi i projektit të PDKK

Aktiviteti	Akterët lokal
Arsimi dhe ngritja e vetëdijes	
Dizajnimi i kursit për trashëgimi dhe diversitet për shkollat fillore	Nxënësit, prindërit dhe mësimitdhënësit nga shkolla fillore Ismet Raci, komuna e Klinës
Turnetë HAJDE – vizita në lokalitete	Nxënësit nga shkolla fillore Ismet Raci Grupet nga komunitetet pakicë; Personat me nevoja të veçanta,
Trajnimi i mësimitdhënësvë për trashëgimi dhe diversitet	1 mësimitdhënëës nga shkolla fillore Ismet Raci
Zhvillimi i kapacitetit institucional	
Vizitat studimore në ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë, Shqipëri, Mal të Zi, Belgjikë, Zvicër, Irlandë, Turqi, Venedik, Slloveni	Përfaqësuesi i GPK të Klinës, MKRS, MMPH, përfaqësuesi i qendrës për trashëgimi kulturore në Gjakovë, OJQ Zana
“Lidhjet: Konferenca rajonale për trashëgiminë kulturore jomateriale” Mars 2012	OJQ Era



Sofra, muzeu privat



Veshje tradicionale e femrave “Reka”

VEPRIMET PRIORITYRE TË REKOMANDUARA PËR KOMUNËN E KLINËS BRENDA PLANIT RAJONAL PËR TRASHËGIMI 2012-2015

- Më poshtë është dhënë lista e rekomandimeve për veprime në Klinë që janë në vijë me Planin Rajonal të Trashëgimisë për Kosovën Perëndimore 2012-2015 dhe me komunat tjera në rajon.
- Të ngritet vetëdija dhe të promovohet vlerësimi i trashëgimisë në Kosovën perëndimore
- Pjesëmarrja në festivalet vjetore rajonale për të ngritur vetëdijen në mesin e publikut për aktivitetet
 - Përkrahja e aktiviteteve vetëdijesuese nëpër shkollat e komunës
 - Vazhdimi i pjesëmarrjes në festivalet me punime të dorës, me përgatitjen e materialeve promocionale me kohë
 - Shfrytëzimi i logos rajonale për të krijuar emrin
 - Mbledhja e rregullt e mbeturinave dhe ngritja e vetëdijes rreth rëndësisë së mjedisit të pastër
- Të ndërmerren masat e nevojshme për mbrojtjen e trashëgimisë në Kosovën perëndimore
- Hulumtimi dhe identifikimi i praktikave unike të traditave, lojërave dhe trashëgimisë në Klinë me qëllim të dokumentimit të tyre sipas udhëzuesve
 - Vendosja në hartë e pasurive të trashëgimisë kulturore të palëvizshme, të lëvizshme, jomateriale dhe natyrore, me informata përkatëse, dhe përditësimi i rregullt i tyre me autoritetet qendrore
 - Përgatitja e listës me objektet e rrezikuara të komunës
- Të zhvilloj dhe inkurajoj përmes vlerësimit, hartimin e dhe planifikimin e projektit të integruar përmes planit efektiv për menaxhim të trashëgimisë në Kosovën Perëndimore
- Identifikimi i standardeve të nevojshme për realizimin e turizmit dhe mbajtja e trajnimeve për ofruesit lokal të shërbimit
 - Përgatitja e hartës së qartë dhe të përditësuar të turizmit trashëgimor, me të gjitha lokalitetet të cilat janë të gatshme për vizitorët
 - Të jep kontribut për raportin rajonal vjetor për 'Gjendjen e Trashëgimisë' në Kosovën Perëndimore
 - Të siguroj shenjzime adekuat për lokalitetet që janë të gatshme për turizëm
 - Të testoj produktet kulturore dhe stilet e marketingut në zonat përkatëse të punës në rajon
- Të zhvillohen dhe koordinohen praktikat menaxhuese për kujdes të trashëgimisë në Kosovën perëndimore
- Organizimi i zhvillimit të kapacitetit për ngritje të aftësive për menaxhim të trashëgimisë, përfshirë ciceronët lokalë
 - Pjesëmarrja në takimet/forumet e rregullta për të formësuar zhvillimet dhe njoftimi rreth programit rajonal
 - Dërgimi i broshurave dhe materialeve promocionale në zyrat e qendrës koordinuese
- Të zhvillohen nismat e duhura lokale dhe të qëndrueshme të trashëgimisë në Kosovën Perëndimore
- Identifikimi i strukturës së kullave në komunë për pjesëmarrje në iniciativën e shtigjeve kulturore
 - Investimi në një produkt kulturor në bazë të praktikave lokale të trashëgimisë kulturore.
 - Përkrahja për nismat e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme (NVM), përfshirë Bed & Breakfast
 - Të bëhet Klina destinacion turistik për interpretime në mjedis të hapur, biodiversitet dhe nisma në agroturizëm.

PARTNERËT DHE AKTERËT E PËRFSHIRË NË KLINË

Partnerët kryesorë

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
Komuna e Klinës OJQ-të: Elena Gjika,
Ardhmëria, Rrjeti Multietnik i Grave, Koha

Anëtarët e grupit rajonal punues

Avdyl Hoxha, Drejtor i Qendrës rajonale
për trashëgimi kulturore - Pejë • Osman
Gojani, Drejtor i Qendrës rajonale për
trashëgimi kulturore - Gjakovë • Shpresa
Gjonbalaj, Drejtoreshë e Drejtorisë për
kulturë - komuna e Pejës • Engjëll Berisha,
Drejtor i bibliotekës - komuna e Gjakovës
• Musa Kaliqani, Udhëheqës i Drejtorisë
për ekonomi - komuna e Istogut • Hajdin

Morina, Zyrtar për arsim - komuna e Klinës
• Nimon Tofaj, Nënkyetar i komunës
së Junikut • Shkëlzen Shehu, Drejtorja e
urbanizmit - komuna e Deçanit • Kujtim
Rrahmani, OJQ Arteza - Gjakovë •
Shasimete Selimaj, OJQ 7 Shtatori - Pejë •
Rexhep Maksutaj OJQ Agimi - Deçan

Anëtarët e grupit punues komunal të Klinës

Faton Pruthi, Qendra rajonale për
trashëgimi kulturore në Gjakovë • Hajdin
Morina Drejtorja, për arsim - komuna e
Klinës • Kamer Raci, Drejtorja për trashëgimi
kulturore - komuna e Klinës • Have Thaqi,

Drejtorja për integritet evropiane - komuna
e Klinës • Lale Grabanica, OJQ Elena Gjika
- Klinë • Tahire Gashi, OJQ “Zana”- Klinë
• Vitore Zefi, OJQ Ardhmëria - Klinë • Liza
Marku, OJQ Rrjeti Multietnik i Grave - Klinë
• Jonuz Morina, Përfaqësues i komunitetit
të biznesit • Hysen Kalludra, Përfaqësues i
komunitetit të biznesit • Gani Ahmetxhekaj,
Drejtor i shkollës fillore Ismet Raci - Klinë
• Haxhi Raci, Departamenti për rini -
komuna e Klinës • Labinot Krasniqi, OJQ
“Koha” - Klinë

Vullnetarët

Shaban Asllanaj – OJQ “Zana”

Ekspertët, përfaqësuesit e institucioneve/autoriteteve dhe kompanitë private të përfshira:

Terry O'Regan, Ekspert nga Këshilli i Evropës (Irlandë) • Liam Scott, Këshilli i trashëgimisë së Irlandës • Bob Charmburry, Konsulent i pavarur për zhvillimin ekonomik • Zekë Çeku, Konsulent i pavarur për zhvillimin e turizmit • Burbuqe Deva, Përfaqësues nga Ministria e Kulturës,

Rinisë dhe Sportit • Valmira Gashi, Eksperte nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor • Arsim Mulhaxha, Përfaqësues nga Qendra rajonale për trashëgimi kulturore në Pejë • Vergina Dyla, Përfaqësues nga Qendra rajonale për trashëgimi kulturore në Gjakovë • Jeton Aliu, Ministria e Tregtisë dhe Industrisë: Departamenti i turizmit • UBO Consulting Company

KONTAKTET:

Për hollësi shtesë dhe mundësi për bashkëpunim, kontaktoni:

Koordinatorët e zyrës për PMT:

Blertha Harxhi-Begolli,
blertha.harxhi@phm-west.org

Nermin Kastrati,
nermin.kastrati@phm-west.org

Tel: +381 (0)39. 421. 651
Rr. Mbretëresha Teutë, Nr. 85,
30000 Pejë

Projekti i PDKK-së
Zyra e Këshillit të Evropës
në Prishtinë
Rruga Bedri Pejani nr. 3 -
10000 Prishtinë
Tel: +381 (0)38 243 751

Ky dokument është prodhuar brenda kornizës së projektit të përbashkët 'BE/KE - Përkrahja për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë'. Përmbajtja nuk reflekton domosdoshmërisht qëndrimin zyrtar të Bashkimit Evropian dhe/apo të Këshillit të Evropës.



JP - EU/CoE Support to the Promotion of Cultural Diversity (PCDK)

Funded
by the European Union



Implemented
by the Council of Europe